

Nieuwe opleidingsvorm maakt overstap van curatief naar arbopraktijk makkelijker

Zijn zijinstromers de oplossing voor het bedrijfsartsentekort?

‘Bedrijfsarts op maat’ is een nieuw concept voor de beroepsopleiding tot bedrijfsarts. Voor curatief werkende artsen, de zogenaamde zijinstromers, zijn er speciale voordelen aan verbonden, stelt voormalig bedrijfsarts André Weel. Onlangs zijn de eerste deelnemers als bedrijfsarts geregistreerd.

---

dr. André Weel
bedrijfsarts niet-praktiserend
en epidemioloog

In Nederland is sprake van een groeiend tekort aan bedrijfsartsen. Knelpunten zijn de achterblijvende instroom van basisartsen in de vervolgopleiding, het gebrek aan praktijkopleiders en goede opleidingsplaatsen. Opleidings- en detachingsorganisatie Bedrijfsarts op maat – een stichting zonder winstoogmerk – vergroot de opleidingscapaciteit door opleidingsplaatsen te creëren bij arbodiensten en maatschappen van zelfstandige bedrijfsartsen. Vele hiervan bleven tot voor kort buiten bereik van de beroepsopleiding. Bedrijfsarts op maat werft artsen, meestal als zzp'er, die in het kader van hun beroepsopleiding worden gedetacheerd bij arbodiensten en maatschappen.

Beginnende artsen worden niet meteen 'in het diepe' gegooid

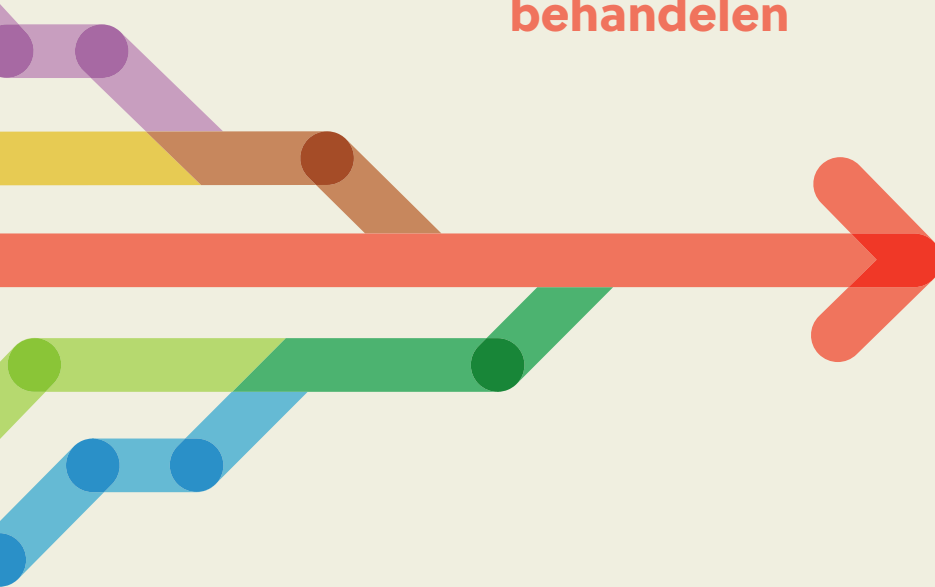
Beroepsopleiding

Hoe werkt het? Artsen die geïnteresseerd zijn geraakt, bijvoorbeeld via de website, een voorlichtingsbijeenkomst of mond-tot-mondreclame, melden zich aan. Na een intake loopt de arts één dag mee met een geregistreerde bedrijfsarts. Daarna

vindt matching plaats met de aan Bedrijfsarts op maat deelnemende arbodiensten en maatschappen. Als de keuze is gemaakt, heeft de geïnteresseerde arts een gesprek met de betreffende arbodienst of maatschap. Valt dat positief uit, dan gaat de arts aan de slag onder leiding van een supervisor. Na een jaar fulltime via Bedrijfsarts op maat te hebben gewerkt, kan de arts starten met de beroepsopleiding. Eenmaal aan het werk gaat de arts die in opleiding wil een achtdaagse praktijkgerichte training bij Bedrijfsarts op maat volgen. Hierover later meer. Intussen regelt Bedrijfsarts op maat de beroepsopleiding in samenspraak met het opleidingsinstituut. Als de beroepsopleiding officieel van start gaat, is er ook een praktijkopleider geregeld.

De artsen moeten 'afleren' dat ze mensen moeten behandelen

Getty Images

Bedrijfsarts op maat rekruteert praktijkopleiders vooral onder zelfstandige bedrijfsartsen en bij de deelnemende arbodiensten. Aan deze praktijkopleiders worden hoge eisen gesteld. Zij moeten drie keer per jaar deelnemen aan een speciale sessie intercollegiale toetsing. Een deelnemende arbodienst dient te voldoen aan kwaliteitscriteria. Dit is mede ingegeven door slechte ervaringen bij de start. Niet elke kleine arbodienst of maatschap voldoet 'automatisch' aan deze criteria. Bedrijfsarts op maat vindt het belangrijk dat de beginnende arts een goede start krijgt en niet meteen 'in het diepe' wordt gegooid. Bij de arbodienst of maatschap moet minstens één geregistreerde bedrijfsarts werkzaam zijn die ook een rol speelt bij de begeleiding. De arts in

opleiding moet voldoende tijd krijgen voor consulten, en niet meteen 'moeilijke gevallen' van collega's op zijn bord krijgen.

Zijinstromers

Een zijinstromer is een arts die vanuit een curatieve functie (huisarts, specialist, of daarvoor in opleiding) de beroepsopleiding tot bedrijfsarts gaat volgen. De meeste zijinstromers werken al als zzp'er. Vaak zijn de zijinstromers huisartsen, meestal als waarnemer werkzaam. De meerderheid is tussen de 30 en 40 jaar oud. Veel waarnemers deinzen ervoor terug om zich definitief als huisarts te vestigen. Ze haken af op de bedrijfsvoering in de huisartsenpraktijk: de tienminutengesprekken, de avond- en nachtdiensten, het gevoel van 'geleefd te worden'.

Van meet af aan was duidelijk dat zijinstromers niet zomaar in de arbopraktijk kunnen worden neergezet. Ze komen terecht in een heel andere werkomgeving. Ze moeten 'afleren' dat ze mensen moeten behandelen. De arts is niet meer de spil om wie alles draait, maar gewoon 'een adviseur'. Vandaar de intensieve achtdaagse praktijktraining – verspreid over enkele maanden – in het 'voor-jaar' door een ervaren bedrijfsarts. Hierin veel aandacht voor consultvoering; voor richtlijnen, met name die over klachten van het bewegingsapparaat en psychische problemen; en lastige vraagstukken zoals arbeidsconflicten.

Het opleidingstraject voor een zijinstromer duurt in totaal drie jaar. In het 'voor-jaar' begint de arts in de regel met een kleine aanstelling, naast bijvoorbeeld het werk als huisarts. Bevalt het bedrijfsartsenwerk, dan volgt uitbreiding. Sommige artsen werken bij twee of drie arbodiensten, omdat het vaak kleinere diensten zijn en zij het bedrijfsartsenvak in de volle breedte willen leren. Daarna volgen de zijinstromers een tweejarige opleiding bij een opleidingsinstituut: NSPOH (Utrecht) of SGBO (Nijmegen).

Geen verplichtingen

De meesten artsen zijn als zzp'er aan Bedrijfsarts op maat verbonden. Ze hebben een overeenkomst en declareren hun uren. Bedrijfsarts op maat betaalt de arts uit en factureert de arbodienst of de maatschap voor de gewerkte uren. De uurtarieven zijn marktconform.

Bedrijfsarts op maat betaalt de initiële opleiding, inclusief de supervisiekosten en de instituuurscursus. Dit wordt gefinancierd uit het verschil tussen de opbrengsten en de kosten. Dat gaat als volgt: de arts declareert als zzp'er zijn uren bij Bedrijfsarts op maat. Bedrijfsarts op maat factureert de arbodienst of maatschap. In het verschil hiertussen zitten de opleidings- en begeleidingskosten. De arbodienst factureert bij haar klanten de werkuren van de arts. Artsen die de opleiding afronden, hoeven niet 'na te blijven' bij de arbodienst of maatschap waar ze die hebben gedaan. Ze hebben geen verplichtingen tot terugbetaling van de opleidingskosten, en kunnen direct elders aan de slag. Toch blijven veel afgestudeerden bij Bedrijfsarts op maat

vanwege de ondersteuning bij detachering en de nascholings- en netwerkbijscholing.

Nieuwe opleidingsvorm

Bedrijfsarts op maat is tot stand gekomen toen in 2017 een situatie dreigde te ontstaan waarbij alleen nog bedrijfsartsen opgeleid konden worden bij de grote landelijke arbodiensten; alleen die werden erkend voor de praktijkopleiding. Waarom zouden zelfstandig gevestigde bedrijfsartsen (inmiddels zijn er meer dan zeshonderd in Nederland) niet óók kunnen opleiden? Eind 2018 richtten zij een stichting op met de naam SPAP: Stichting Praktijkopleiding Arbo Professionals. SPAP richtte zich op de kleinere arbodiensten en maatschappen van zelfstandige bedrijfsartsen. Het Instituut Klinische Arbeidsgeneeskunde Nederland (IKA Ned) financierde, met steun van de NSPOH, de ontwikkel- en voorbereidingsfase, omdat er vertrouwen was in het succes.

De Registratiecommissie Geneeskundig Specialisten (RGS) had aanvankelijk veel bezwaren tegen deze nieuwe opleidingsvorm en wees een eerste aanvraag (eind 2018) af met als argument: 'Bedrijfsarts op maat kan niet garanderen dat de praktijkplekken voldoende afwisseling en supervisie bieden, en er voldoende contact met de praktijkopleider is.' Bedrijfsarts op maat wees toen op het enorme tekort aan bedrijfsartsen, op het belang om meer opleidingsplaatsen te creëren, en op het feit dat de bestaande opleidingstrajecten niet zo geschikt zijn voor zijinstromers. Deze argumenten gaven de doorslag bij de RGS. Bedrijfsarts op maat kreeg een erkenning voor twee jaar.

De periode 2019 tot 2021 was een pioniersperiode. Toen volgde een visitatie. De RGS sprak met alle betrokkenen: praktijkopleiders, aiossen, directeuren van arbodiensten, bestuur. Daarop is de erkenning met drie jaar verlengd tot maart 2024.

Ervaringen

Hoe zijn de ervaringen van de bij Bedrijfsarts op maat betrokken personen en instanties?

Afgestudeerden

Uit gesprekken met acht pas afgestudeerde bedrijfsartsen (meest zijinstromers vanuit

de huisartsenpraktijk) komt het volgende beeld naar voren. Via een arbodienst waar de artsen al werkzaam waren, vaak via een collega, of via Google kwamen de artsen in contact met Bedrijfsarts op maat. Allemaal vinden ze dat de formaliteiten voor de beroepsopleiding goed zijn geregeld. Op dit punt zijn ze volledig 'ontzorgd'. Ze zijn heel positief over de intensieve achtdaagse training. Vooral de praktijkopleider scoort excellent.

Van de instituutopleiding vinden de artsen met huisartservaring het niveau te theoretisch, zeker in het eerste jaar. Het tweede jaar wordt beter gewaardeerd, vooral als het gaat over risico's in de arbeid en advise-

'Als zzp'er kom ik nauwelijks aan preventie toe'

ring aan bedrijven. Eén arts verzucht: 'Toen ik startte hoopte ik te kunnen bijdragen aan preventie. In de praktijk is het toch meer verzuimbeheer. Misschien dat je in loondienst meer tijd hebt voor preventie, maar als zzp'er kom ik er nauwelijks aan toe.' Dat laatste punt speelt overigens in de hele Nederlandse bedrijfsgezondheidszorg.

Arbodiensten

BrinQer is de arbodienst waarmee Bedrijfsarts op maat het meest samenwerkt. Deze samenwerking loopt nu een aantal jaar. Op dit moment zijn er tien artsen werkzaam via Bedrijfsarts op maat: de meeste zijn in opleiding of zitten in het voor-jaar. De drie vaste geregistreerde bedrijfsartsen van BrinQer zijn als praktijkopleider betrokken bij de opleiding. Er zijn niet veel problemen met de gedetacheerde artsen. Het is tweerichtingsverkeer: de arbodienst geeft een seintje als er artsen nodig zijn; Bedrijfsarts op maat informeert de arbodienst als er een passende arts beschikbaar is. De

praktijkopleiders van BrinQer zitten in de intercollegiale toetsingsgroep voor opleiders en volgen de nascholing van Bedrijfsarts op maat. Over dat laatste is men heel tevreden.

Opleidingsinstituut

De instituutopleider van de NSPOH denkt dat het concept zeer succesvol kan zijn, als de begeleiding maar strak geregeld is. De achtdaagse introductiecursus vindt hij een uitstekend begin. De NSPOH levert bedrijfsartsen af die theoretisch goed onderlegd zijn, inclusief de laatste ontwikkelingen: het werken met de praktijkondersteuner; aandacht voor leefstijl. Ook op het gebied van wetgeving verandert er veel. Als je kijkt wat het ministerie verwacht, dan moeten bedrijfsartsen meer ingezet worden als adviseur en gesprekspartner van de bedrijven. De NSPOH stoomt de artsen daarvoor klaar. Dat is best pittig. De instituutopleider: 'We dagen ze uit door ze een preventief medisch onderzoek bij een bedrijf te laten doen, ze een beleidsadvies te laten schrijven, ze naar een directie toe te laten gaan (dat vinden ze best eng). Natuurlijk zitten er ook "saai" onderwerpen bij zoals wetgeving, risico-inventarisatie en Arbowet.'

Werkbaar concept

Bedrijfsarts op maat is kortom een werkbaar concept. Het functioneert tot tevredenheid van aiossen, praktijkopleiders, deelnemende arbodiensten en bedrijfsartsenmaatschappen en kan bijdragen aan de oplossing van het tekort aan bedrijfsartsen. ●

contact

andre.weel@ika-ned.nl
cc: redactie@medischcontact.nl

→ Meer over dit onderwerp vindt u onder dit artikel op medischcontact.nl/artikelen.